

Instructie Roadmap

Roadmap HGW-PAO

2. Analyseren Probleemverkenning en theorievorming

Het team verkent samen patronen en oorzaken achter de signalen. Ervaringen, data en kennis worden verzameld en gecombineerd. De KC'er stimuleert reflectie en gezamenlijke betekenisgeving.
Rol: Leercoördinator

1. Signaleren Oriënteren en afbakenen

De kwaliteitscoördinator en het team signaleren op basis van data kansen en mogelijkheden in de praktijk. Samen bepalen welke vraag centraal staat.
Rol: Trendanalist

3. Plannen

Ontwerpen van interventies
Het team ontwerpt haalbare en onderbouwde interventies. De KC'er zorgt voor focus, meetbaarheid en draagvlak, en maakt afspraken over rollen en bewijs.
Rol: Zorgregisseur

4. Uitvoeren

Actie en monitoring

De interventies worden uitgevoerd en gevolgd. De KC'er begeleidt, observeert en stimuleert reflectie. Er wordt geleerd in actie volgens de principes van PAO: samen onderzoeken, handelen en leren.
Rol: Leercoördinator

5. Evalueren

Het team bespreekt wat werkte, wat niet en waarom. Opbrengsten en inzichten worden gedeeld en geborgd in beleid en praktijk.
Rol: Trendanalist / Zorgregisseur

Werken met de HGW-PAO cyclus

Werken met de HGW-PAO cyclus De HGW-PAO cyclus helpt om samen onderzoekend te werken aan onderwijsverbetering. Als kwaliteitscoördinator begeleid je dit proces. Je bent geen controleur of expert die antwoorden geeft, maar een procesbegeleider die het team helpt denken, kiezen en leren.

De rol van de kwaliteitscoördinator in de cyclus

- Breng ritme aan: plan elke zes à acht weken een korte PAO-leercyclus die aansluit op de HGW-cyclus, bijvoorbeeld na toetsafnames of groepsbesprekingen.
- Kies een co-creatieve werkvorm: bijvoorbeeld een datamuur, een dialoogtafel of een lesobservatie, en bepaal vooraf welk bewijs je verzamelt (zoals observaties van leesgedrag of uitwerkingen van rekensommen).
- Maak afspraken over regie: spreek af wie verantwoordelijk is voor de werkvorm en voor het vastleggen van de uitkomsten.
- Leg de HGW/PAO-cyclus vast: noteer per cyclus de onderzoeksvraag, aanpak, waarnemingen, oordelen en besluiten. Gebruik één gezamenlijk format, zodat de gegevens uit beide cycli navolgbaar en bruikbaar zijn voor iedereen.
- Borg wat werkt: succesvolle interventies veranker je in het teamplan; minder effectieve aanpakken bieden input voor de volgende cyclus.

Handige vragen per fase

SIGNALEREN, ORIËNTEREN EN AFBAKENEN

- Wat raakt ons en tilt ons onderwijs naar een hoger niveau?
- Welke mysteries willen we ontrafelen?

ANALYSEREN, PROBLEEMVERKENNING EN THEORIEVORMING

- Welke patronen zijn in de data zichtbaar?
- Wat leren ervaringen en observaties ons?
- Welke aannames zijn er in onze ideeën?

PLANNEN, ONTWERPEN VAN INTERVENTIES

- Welke werkvorm past bij de uitdaging?
- Hoe ziet ons 'succes' eruit?

UITVOERING, ACTIE EN MONITOREN

- Wat gebeurt er tijdens de uitvoering?
- Wat verbijstert ons?
- Welke signalen ontvangen we van leerlingen of collega's?

Evalueren

- Wat werkt, wat niet, en hoe weten we dat?
- Wat nemen we mee naar de volgende cyclus?
- Hoe maken we deze kennis bruikbaar voor anderen?

Tips voor begeleiding van het proces

Creëer veiligheid: Het doel is leren, niet beoordelen.

Werk zichtbaar: Leg kernpunten vast op een flip-over of digitaal formaat, zodat iedereen het proces kan volgen.

Wees kort-cyclisch: Maak gebruik van kleine stappen, leer snel en pas onmiddellijk toe.

Vier leren: Sluit elke cyclus af met een korte terugblik: Wat hebben we geleerd dat we anders niet hadden opgemerkt?

Uitgewerkte voorbeelden en werkvormen per fase

Roadmap HGW-PAO

2. Analyseren

Probleemverkenning en theorievorming

Het team verkent samen patronen en oorzaken achter de signalen. Ervaringen, data en kennis worden verzameld en gecombineerd. De KC'er stimuleert reflectie en gezamenlijke betekenisgeving.
Rol: Leercoördinator

1. Signaleren

Oriënteren en afbakenen

De kwaliteitscoördinator en het team signaleren op basis van data kansen en mogelijkheden in de praktijk. Samen bepalen welke vraag centraal staat.
Rol: Trendanalist

3. Plannen

Ontwerpen van interventies

Het team ontwerpt haalbare en onderbouwde interventies. De KC'er zorgt voor focus, meetbaarheid en draagvlak, en maakt afspraken over rollen en bewijs.
Rol: Zorgregisseur

4. Uitvoeren

Actie en monitoring

De interventies worden uitgevoerd en gevolgd. De KC'er begeleidt, observeert en stimuleert reflectie. Er wordt geleerd in actie volgens de principes van PAO: samen onderzoeken, handelen en leren.
Rol: Leercoördinator

5. Evalueren

Het team bespreekt wat werkte, wat niet en waarom. Opbrengsten en inzichten worden gedeeld en geborgd in beleid en praktijk.
Rol: Trendanalist / Zorgregisseur

Roadmap gebaseerd op handelingsgericht werken (Pameijer, 2023) en op participatief actieonderzoek (Eelderink, 2024)

Roadmap voor Kwaliteitsontwikkeling

Deze roadmap ondersteunt de kwaliteit coördinator en het team om op een onderzoekende en co-creatieve wijze aan kwaliteitsontwikkeling te werken. Elke fase integreert de structuur van Handelingsgericht Werken (HGW) met de methodische diepgang van Participatief Actieonderzoek (PAO)

Wat je kunt verwachten:

- Een korte praktijkbeschrijving per fase
- Een geschikte werkvorm
- Een concreet stappenplan

De kwaliteitscoördinator begeleidt het proces en bevordert de betrokkenheid binnen het team.

1. Signaleren, oriënteren en afbakenen

Rol KC'er: Trendanalist

Op Basisschool De Sprankel begon het team na de M8-toets met een datamuur. De kwaliteitscoördinator hing anonieme rekenresultaten per subdomein op (getallen, meten, breuken, redeneren). In kleine groepjes ontdekten leerkrachten dat veel leerlingen moeite hadden met verhoudingen. Tijdens het gesprek herkenden collega's dezelfde patronen in hun klassen. Dat werd de gezamenlijke focusvraag: 'Wat helpt leerlingen om verhoudingen beter te begrijpen?'

Werkvorm: Datamuur

Stappenplan

- Verzamel relevante data (toetsen, observaties, leerlingwerk).
- Hang de resultaten zichtbaar op (bijv. op kleurenpost-its per subdomein).
- Laat duo's of kleine groepen patronen markeren en vragen formuleren.
- Bespreek wat opvalt: wat weten we al, wat nog niet?
- Kies één centrale onderzoeksvraag voor de komende periode.
- Noteer de gekozen focus in het PAO-format.

2. Analyseren, probleemverkenning & theorievorming

Rol KC'er: Leercoördinator

Op OBS De Kompasboom wilden leerkrachten begrijpen waarom begrijpend lezen achterbleef. Tijdens een dialoogtafel legden ze observaties, leerlinguitspraken en toetsresultaten op tafel. Ze ontdekten dat leerlingen moeite hadden met het verwoorden van hun denkstappen. Dat inzicht leidde tot de gezamenlijke hypothese: 'We moeten meer met hardop-denken en modellen oefenen in de les.'

Werkvorm: Dialoogtafel

Stappenplan

- Verzamel bewijs (data, observaties, voorbeelden van leerlingwerk).
- Formuleer samen de centrale vraag: 'Wat willen we begrijpen?'
- Drie tafelrondes:
(1) Wat zien we? (2) Wat betekent dit? (3) Wat vraagt dit van ons handelen?
- Noteer inzichten op flap of digitaal bord.
- Formuleer samen een hypothese of richting voor de interventie.

3. Plannen, ontwerpen van interventies

Rol KC'er: Zorgregisseur

Het team van Kindcentrum Het Bakken werkte aan betere rekeninstructies. Tijdens een rotatieopdracht ontwierpen ze drie mogelijke aanpakken. Elk groepje werkte een plan uit met doelen, acties en bewijs. Daarna rouleerden de groepjes om elkaar ideeën aan te vullen. Uiteindelijk kozen ze unaniem voor één aanpak: 'meer samenwerkend oefenen met directe feedback.'

Werkvorm: Rotatieopdracht

Stappenplan

- Kies 2–3 thema's of interventie-ideeën.
- Per groep één flapvel met sjabloon (doel, aanpak, bewijs, risico's).
- Na 10 minuten schuift elke groep naar de volgende flap en vult aan.
- Elke groep leest de flap waar ze begonnen en presenteert de versterkte versie.
- Kies samen de meest kansrijke interventie (stemmen of stickers).
- Formuleer meetbare doelen en bewijsafspraken in het PAO-format.

4. Uitvoeren, uitproberen & monitoren

Rol KC'er: Leercoördinator

Op SBO De Horizon spraken leerkrachten af om bij elkaar te observeren tijdens nieuwe instructieroutines. Met een kort observatieformulier bekeken ze: 'Hoe actief zijn leerlingen tijdens de checkfase van EDI?' De observaties werden meteen nabesproken. Door elkaars lessen te zien, leerden ze wat kleine verschillen in timing deden met betrokkenheid.

Werkvorm: Onderzoekend lesbezoek

Stappenplan

- Formuleer samen de observatievraag en indicatoren.
- Spreek observatieduur, focus en terugkoppelmoment af.
- De collega observeert gericht, zonder te oordelen.
- Reflectiegesprek: wat viel op, wat werkte, wat verraste?
- Noteer kort de belangrijkste inzichten en vervolgstap.

5. Evalueren, evalueren & kennisdelen

Rol KC'er: Trendanalist / Zorgregisseur

Na zes weken werken met nieuwe leesduo's organiseerde KC'er Manon een dialoogtafel met bewijs. Op tafel lagen leerlingreflecties, observaties en data van de AVI-toets. Het team ontdekte dat leerlingen vooral beter werden in leesbegrip, niet per se in tempo. Ze besloten de interventie bij te stellen en voort te zetten met extra aandacht voor strategiegebruik.

Werkvorm: Dialoogtafel met bewijs

Stappenplan

- Verzamel bewijs (toetsen, observaties, reflecties).
- Verdeel bewijs over thema's (data, praktijk, leerlingenstem).
- Laat teamleden lezen en inzichten noteren.
- Deel bevindingen en bespreek patronen.
- Bepaal samen wat behouden, bijgesteld of gestopt wordt.
- Noteer afspraken in teamverslag of schoolplan.

De kwaliteitscoördinator begeleidt het proces, het eigenaarschap ligt bij het team. HGW en PAO vormen samen een krachtige basis voor duurzaam leren en verbeteren.

